

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**HOTUBA YA WAZIRI WA NCHI, OFISI YA MAKAMU WA RAIS
KUHUSU MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI
KWA MWAKA 2022/23 NA MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI
KWA MWAKA 2023/24**

**Mhe. Dkt. Selemani Saidi Jafo (Mb.),
Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais
Muungano na Mazingira**

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango akiongoza Kikao cha Kamati ya Pamoja ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar ambacho kilijadili na kuzipatia ufumbuzi hoja nne (4) za Muungano kilichofanyika jijini Dodoma tarehe 06 Desemba, 2022.

24 Aprili, 2023 Dodoma

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip isdor Mpango akipanda mti kuashiria uzinduzi rasmi wa kampeni ya kitaifa ya upandaji miti rafiki wa maji kwenye vyanzo vya maji, zoezi lililofanyika katika chanzo cha maji cha Nzovwe 1 kata ya Mwakibete jijini Mbeya tarehe 16 Novemba 2022.

VIONGOZI WA OFISI YA MAKAMU WA RAIS

Mhe. Dkt. PHILIP ISDOR MPANGO
Makamu wa Rais wa Jamhuri ya
Muungano wa Tanzania

Mhe. Dkt. SELEMANI SAIDI JAFO
Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu
wa Rais (Muungano na Mazingira)

Mhe. KHAMIS HAMZA KHAMIS
Naibu Waziri Ofisi ya Makamu wa Rais
(Muungano na Mazingira)

Bw. ABDALLAH HASSAN MITAWI
Naibu Katibu Mkuu Ofisi ya
Makamu wa Rais (Muungano)

Bi. MARY NGELELA MAGANGA
Katibu Mkuu Ofisi ya
Makamu wa Rais

Dkt. SWITBERT ZAKARIA MKAMA
Naibu Katibu Mkuu Ofisi ya
Makamu wa Rais (Mazingira)

A. UTANGULIZI

1. Mheshimiwa Spika, baada ya Bunge lako Tukufu kupokea taarifa iliyowasilishwa na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira kuhusu Mapitio ya Utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2022/23 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka 2023/24, naomba kutoa hoja kwamba, Bunge lako Tukufu sasa likubali kupokea na kujadili Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2022/23 na kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka 2023/24.

2. Mheshimiwa Spika, awali ya yote, napenda kumshukuru Mwenyezi Mungu, kwa kutujalia afya njema na kutuwezesha kuendelea kutekeleza majukumu yetu kwa Taifa na leo amenipa kibali cha kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu kuwasilisha Mapitio ya utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2022/23 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka 2023/24 kwa Ofisi ya Makamu wa Rais Muungano na Mazingira.

3. Mheshimiwa Spika, kwa dhati naomba kutoa pongezi kwa Mheshimiwa **Dkt. Samia Suluhu Hassan,** Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu kwa kazi kubwa anayoifanya katika kuwaletea maendeleo

Watanzania. Hakika, katika kipindi cha miaka miwili ya uongozi wake tumeshuhudia mafanikio makubwa katika nyanja mbalimbali za kijamii, kiuchumi na kisiasa. Ni heshima na faraja kwangu kufanya kazi chini yake na ahadi yangu kwake na kwa Watanzania wote kwa ujumla ni kuendelea kuchapa kazi kwa bidii kwa maendeleo ya nchi yetu.

4. Mheshimiwa Spika, aidha, namshukuru sana Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi wake mahiri katika kusimamia masuala ya Muungano hususan ufumbuzi wa hoja za Muungano na Hifadhi ya Mazingira ikiwa pamoja na uongozi wa vitendo anaouonesha katika shughuli za upandaji miti na usafi wa Mazingira. Uongozi wake thabiti unadhihirishwa na matokeo ya kazi nzuri zinazotekelezwa na Ofisi hii niliyopewa dhamana ya kuisimamia.

5. Mheshimiwa Spika, vilevile, naomba nitumie fursa hii kumpongeza Mheshimiwa **Dkt. Hussein Ali Mwinyi**, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kazi nzuri anayoifanya katika kuwaletea maendeleo wananchi wa Zanzibar na Tanzania kwa ujumla.

6. Mheshimiwa Spika, nitumie pia fursa hii kumshukuru na kumpongeza Mheshimiwa **Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb.)**, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa hotuba yake

ambayo imetoa mwelekeo wa kisera katika utekelezaji wa shughuli za Serikali kwa kipindi cha mwaka 2023/24. Aidha, ninampongeza kwa uongozi wake imara katika kusimamia shughuli za Serikali ndani na nje ya Bunge lako Tukufu. Vilevile, ninawashukuru Waheshimiwa Mawaziri na Naibu Mawaziri kwa kazi kubwa wanayoifanya na kwa ushirikiano wanaonipa katika kutekeleza majukumu yangu ya kusimamia masuala ya Muungano na Mazingira.

7. Mheshimiwa Spika, ninapenda kutoa shukrani na pongezi zangu za dhati kwako wewe binafsi Mheshimiwa **Dkt. Tulia Ackson (Mb.)**, Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuliongoza Bunge letu kwa weledi na uadilifu, hakika katika kipindi cha uongozi wako tumeshuhudia mafanikio makubwa katika kuisimamia Serikali. Aidha, ninampongeza Mheshimiwa **Mussa Azzan Zungu (Mb.)**, Naibu Spika wa Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kazi nzuri anayoifanya. Vilevile, ninawapongeza Wenyeviti wa Bunge kwa kukusaidia kuliongoza Bunge letu. Kadhalika, ninawapongeza Waheshimiwa Wabunge waliochaguliwa kuwa Wenyeviti na Makamu Wenyeviti wa Kamati za Kudumu za Bunge pamoja na Waheshimiwa Wabunge wote walioteuliwa kuwa wajumbe wa Kamati hizo. Ninawaahidi ushirikiano katika utekelezaji wa majukumu yao.

8. Mheshimiwa Spika, ninapenda kuchukua fursa hii kutoa pole kufuatia kifo cha **Mhe. Mussa Hassan Mussa** aliyekuwa Mbunge wa Jimbo la Amani Zanzibar. Tunaendelea kumuomba kwa Mungu ampumzishe kwa amani. Aidha, ninampongeza **Mhe. Abdul Yussuf Maalim** kwa kuchaguliwa kuongoza Jimbo hilo.

9. Mheshimiwa Spika, kipekee ninapenda kutoa shukrani zangu za dhati kwa Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria Mheshimiwa **Dkt. Joseph Kizito Mhagama (Mb.)** na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Maji na Mazingira Mheshimiwa **Jackson Gedion Kiswaga (Mb.)** pamoja na Naibu Wenyeviti na Waheshimiwa wajumbe wa Kamati hizo kwa kupokea, kujadili na kupitisha Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2022/23 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Ofisi ya Makamu wa Rais kwa mwaka 2023/24.

10. Mheshimiwa Spika, napenda kumpongeza **Dkt. Moses Mpogole Kusiluka** kwa kuteuliwa kuwa Katibu Mkuu Kiongozi na Waheshimiwa Mawaziri na Naibu Mawaziri walioteuliwa kushika nafasi mbalimbali za uongozi wa nchi yetu katika kipindi cha utekelezaji wa bajeti hii. Kipekee, namshukuru na kumpongeza **Mheshimiwa Khamis H. Khamis (Mb.),** Naibu Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa

Rais, kwa ushirikiano mkubwa anaonipa katika utekelezaji wa majukumu ya kila siku.

11. Mheshimiwa Spika, baada ya pongezi hizo na maelezo hayo ya utangulizi, sasa ninaomba kutoa taarifa ya utekelezaji wa kazi za Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kipindi cha mwaka 2022/23 na malengo ya mwaka 2023/24.

B: MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI KWA MWAKA 2022/23

Bajeti iliyoidhinishwa kwa Mwaka 2022/23

12. Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Makamu wa Rais kibajeti ina Mafungu mawili ambayo ni Fungu 26: Ofisi Binafsi ya Makamu wa Rais na Fungu 31: Ofisi ya Makamu wa Rais, Muungano na Mazingira.

Fungu 26

13. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, jumla ya **Shilingi 12,974,292,000.00** ziliidhinishwa kwa ajili ya Fungu 26. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 12,000,000,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo na **Shilingi 974,292,000.00** ni kwa ajili ya Mishahara.

Fungu 31

14. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Fungu 31, kiasi cha **Shilingi 40,142,025,000.00** kiliidhinishwa.

Kati ya fedha hizo **Shilingi 18,180,328,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na **Shilingi 21,961,697,000.00** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo. Bajeti ya Matumizi ya Kawaida inajumuisha **Shilingi 3,297,558,270.00** kwa ajili ya mishahara ya watumishi wa Ofisi ya Makamu wa Rais, **Shilingi 4,362,627,730.00** kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi wa Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (NEMC) na **Shilingi 10,520,142,000.00** kwa ajili ya Matumizi Mengineyo. Aidha, Bajeti ya Miradi ya Maendeleo inajumuisha **Shilingi 3,602,000,000.00** fedha za ndani na **Shilingi 18,359,697,000.00** fedha za nje.

Fedha zilizopokelewa na kutumika hadi Machi, 2023

Fungu 26

15. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi 2023, jumla ya **Shilingi 9,176,806,096.7** zilipokelewa kwa ajili ya kutekeleza majukumu ya **Fungu 26** sawa na asilimia **70.7** ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 8,662,500,000.0** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo, sawa na asilimia **72.2** na **Shilingi 514,306,096.7** ni kwa ajili ya mishahara sawa na asilimia **52.9** ya bajeti iliyoidhinishwa. Aidha, katika kipindi hicho jumla ya **Shilingi 9,058,921,949.3** zilitumika sawa na asilimia **98.7** ya fedha zilizopokelewa.

Fungu 31

16. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai 2022 hadi Machi 2023, **Fungu 31** lilipokea jumla ya **Shilingi 13,072,365,731.05** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida sawa na asilimia **71.9** ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya kiasi kilichopokelewa, **Shilingi 2,210,195,938.75** ni mishahara ya Watumishi wa Ofisi ya Makamu wa Rais, **Shilingi 3,532,999,727.84** ni Mishahara ya Watumishi wa NEMC na **Shilingi 7,329,170,064.46** ni Matumizi Mengineyo. Kati ya kiasi kilichopokelewa, **Shilingi 12,250,067,332.7** zilitumika sawa na asilimia **91**.

17. Mheshimiwa Spika, kwa upande wa bajeti ya Miradi ya Maendeleo jumla ya **Shilingi 17,493,042,890.17** zilipokelewa sawa na asilimia 80 ya bajeti iliyoidhinishwa. Kati ya kiasi hicho fedha za ndani ni **Shilingi 1,874,486,893.00** na fedha za nje ni **Shilingi 15,618,555,997.17** sawa na asilimia 85.1. Aidha, katika kipindi hicho, **Shilingi 11,014,914,034.16** zilitumika ambapo **Shilingi 1,874,486,893.00** ni fedha za ndani sawa na asilimia 100 na **Shilingi 9,140,427,141.16** ni fedha za nje sawa na asilimia **58.5**.

18. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Julai, 2022 hadi Machi, 2023 Ofisi imeendelea kutekeleza majukumu yake kwa kuzingatia matakwa ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka

1977; Dira ya Taifa ya Maendeleo 2025; Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano (2021/22–2025/26); Ilani ya Chama Cha Mapinduzi kwa ajili ya Uchaguzi Mkuu wa Mwaka 2020; Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021; Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Sura 191; Ajenda ya Maendeleo ya Afrika (2063), Malengo ya Maendeleo Endelevu (2030); Mpango Kabambe wa Hifadhi ya Mazingira (2022-2032); Miongozo na Maelekezo mbalimbali yanayotolewa na Viongozi Wakuu.

KAZI ZILIZOTEKELEZWA KATIKA KIPINDI CHA JULAI, 2022 HADI MACHI, 2023

MASUALA YA MUUNGANO

19. *Mheshimiwa Spika*, Serikali inatambua kuwa Muungano wetu ni Tunu ya Taifa letu na ndio utambulisho wetu duniani, hivyo ni jukumu letu sote kuulinda, kuudumisha na kuenzi. Mwaka huu Muungano unatimiza miaka 59 tangu kuasisiwa kwake, hivyo ni dhahiri kuwa umeendelea kuwa imara na hakika ni jambo la kujivunia.

20. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2022/23, Ofisi ya Makamu wa Rais ilipanga na kutekeleza yafuatayo:-

(i) *Kuratibu Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano*

21. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi iliratibu vikao vitatu (3) vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ kwa lengo la kujadili masuala ya Muungano. Vikao hivyo vilifanyika katika ngazi ya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ; Mawaziri wa SJMT na SMZ; na Makatibu Wakuu wa SJMT na SMZ. Aidha, Kamati ya Fedha, Uchumi na Biashara ilifanya kikao kwa ajili ya maandalizi ya kikao cha kamati ya pamoja cha kushughulikia masuala ya Muungano. Vikao hivyo viliratibiwa na Sekretarieti ya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ.

22. Mheshimiwa Spika, katika vikao hivyo hoja nane (8) zilijadiliwa ambapo hoja nne (4) zilipatiwa ufumbuzi na kuondolewa katika orodha ya hoja za Muungano. Hoja zilizopatiwa ufumbuzi ni pamoja na: Malalamiko ya Wafanyabiashara wa Zanzibar Kutozwa Kodi Mara mbili; Kodi ya Mapato (Pay-As-You Earn - PAYE) na Kodi ya Zuio (Withholding Tax); Mkataba wa Mkopo wa Fedha za Mradi wa Ujenzi wa Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Abeid Amani Karume (Terminal III); na Ongezeko la gharama za Umeme kutoka Shirika la Umeme Tanzania (TANESCO) kwenda Shirika la Umeme la Zanzibar (ZECO).

23. Mheshimiwa Spika, maelezo ya hoja zilizopatiwa ufumbuzi ni kama ifuatavyo: Malalamiko ya Wafanyabiashara wa Zanzibar Kutozwa Kodi

Mara mbili. Hoja ilitokana na kuwepo kwa utofauti wa ukadiriaji wa viwango vya thamani za bidhaa na kodi ya forodha baina ya Tanzania Bara na Zanzibar inayosababisha wafanyabiashara wa Zanzibar kulipa kodi ya ziada kwa bidhaa zinazotoka Zanzibar kwenda katika soko la Tanzania Bara. Hali hii iliibua malalamiko kutoka kwa wafanyabiashara wa Zanzibar kwamba wanatozwa kodi mara mbili.

24. Mheshimiwa Spika, ufumbuzi wa hoja hii ulipatikana baada ya kubainika kwamba, wafanyabiashara wanaoingiza bidhaa Zanzibar kutoka nje ya nchi na kupeleka Tanzania Bara hulazimika kulipia tofauti ya kodi iliyoachwa kukusanywa Zanzibar kutokana na tofauti ya uthaminishaji wa bidhaa. Hivyo, suala hilo haliwafanyi wafanyabiashara kulipa Kodi mara mbili badala yake hulipa kodi inayostahili kulipwa kwa uthaminishaji uliofanyika Tanzania Bara. Kwa sasa suala hilo linaeleweka vizuri kwa wafanyabiashara wa Zanzibar.

25. Mheshimiwa Spika, Hoja nyingine ilikuwa ni Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kutonufaika ipasavyo na PAYE ya wafanyakazi wa Taasisi za Muungano waliopo Zanzibar pamoja na kodi ya zuio (*Withholding Tax*) itokanayo na kampuni na mashirika yanayofanya kazi Zanzibar. Napenda kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa baada ya majadiliano, ufumbuzi wa hoja hii ulipatikana kama ifuatavyo: Hoja ya kodi ya zuio kwa makampuni na

mashirika yanayofanya kazi Zanzibar, Wizara zinazohusika na masuala ya Fedha za SJMT na SMZ zilikubaliana kufanya marekebisho katika Sheria ya Usimamizi wa Kodi (*Tax Administration Act*) Sura ya 438 na Sheria ya Kodi ya Mapato (*Income Tax Act*) Sura ya 332 kupitia Sheria ya Fedha Namba 5 ya Mwaka 2022 ili Kampuni zilizosajiliwa Tanzania Bara na zenye matawi Zanzibar kuweza kulipa Kodi ya Zuio Zanzibar. Kuhusu Kodi ya Mapato yatokanayo na mishahara ya watumishi wa Taasisi za Muungano zilizopo Zanzibar ufumbuzi uliopatikana ni kwamba kiasi cha shilingi bilioni 1.75 ambacho kimekuwa kikitolewa kwa SMZ kila mwezi kama malipo ya *PAYE* kiendeleo kutolewa kwa SMZ.

Waziri wa Fedha na Mipango wa Serikali ya Jamhuri wa Tanzania Mhe. Dkt. Mwigulu Nchemba na Waziri wa Fedha wa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar Mhe. Dkt. Saada Mkuya Salum wakionesha Hati ya Makubaliano ya kuondoa Hoja ya Wafanyabiashara kutozwa Kodi mara mbili iliyopatiwa ufumbuzi wakati wa Kikao cha Kamati ya Pamoja kilichoongozwa na Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Isidor Mpango tarehe 06 Desemba, 2022 jijini Dodoma.

26. *Mheshimiwa Spika*, kuhusu mkataba wa Mkopo wa Fedha kwa ajili ya ujenzi wa Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Abeid Amani Karume (*Terminal III*), hoja ilikuwa ni kuchelewa kusainiwa kwa Mkataba wa Mkopo kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Benki ya Exim ya China kutokana na Mkataba kuhusisha vipengele vya kuweka mali za Serikali kama dhamana ya mkopo. Ufumbuzi ulipatikana baada ya SJMT na Benki ya Exim ya China kukubaliana kuondoa sharti hilo na hivyo kuwezesha Mkataba wa Mkopo huo kusainiwa tarehe 03 Novemba, 2022.

27. *Mheshimiwa Spika*, kuhusu ongezeko la gharama za umeme kutoka TANESCO kwenda ZECO, hoja ilikuwa ni kuongezeka kwa bei ya umeme kwa wateja wa TANESCO ikiwemo Shirika la Umeme la Zanzibar (ZECO) kulikotokana na kuongezeka kwa gharama za uzalishaji na usambazaji wa umeme. Ongezeko hilo liliibua malalamiko kwa watumiaji wa umeme kwa upande wa Zanzibar. Baada ya majadiliano, hoja hii ilipatiwa ufumbuzi ambapo mapendekezo ya ZECO kununua umeme kwa shilingi 130 kwa uniti yalikubaliwa.

28. *Mheshimiwa Spika*, hoja nne (4) zilizobaki za Muungano zinazoendelea kutafutiwa ufumbuzi ni: - Mgawanyo wa Mapato yatokanayo na Hisa za SMZ zilizokuwa katika Bodi ya Sarafu ya Afrika Mashariki na faida ya Benki Kuu; Mapendekezo ya Tume ya

Pamoja ya Fedha; Usajili wa Vyombo vya moto; na Uingizaji wa sukari inayozalishwa Zanzibar katika soko la Tanzania Bara.

29. Mheshimiwa Spika, napenda kulihakikishia Bunge lako Tukufu kuwa, Serikali zote mbili zina nia ya dhati na thabiti katika kuhakikisha kuwa, hoja za Muungano zilizopo na zitakazojitokeza zinashughulikiwa kwa ushirikiano mkubwa kwa lengo la kuulinda na kuudumisha Muungano wetu adhimu.

(ii) Kuratibu Masuala ya Kiuchumi na Kijamii

a) Gawio kwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar

30. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu gawio kwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar kwa kila mwaka ambapo hadi kufikia Machi, 2023 Shilingi bilioni 51.7 ambazo ni fedha za misaada ya kibajeti kutoka nje zilipelekwa Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar.

b) Fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo Zanzibar

31. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kufanya ufuatiliaji wa miradi inayotekelezwa kwa fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa Majimbo 50 ya Zanzibar, ambapo hadi Machi, 2023 Shilingi bilioni 1.4 zilipelekwa Zanzibar kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya Mfuko wa Jimbo. Aidha,

Hesabu za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa Halmashauri na Manispaa zote za Zanzibar kwa mwaka 2021/22 ziliandaliwa na kuwasilishwa kwa Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali.

c) Miradi na programu za Maendeleo

32. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Serikali imeendelea kuwawezesha wananchi wa pande zote mbili za Muungano kiuchumi na kijamii kupitia utekelezaji wa miradi na programu za maendeleo. Miradi na programu hizo zimefanikiwa kukuza uchumi na kupunguza umaskini kwa kuinua ubora wa maisha na ustawi wa jamii.

33. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi hiki Miradi na programu zilizotekelezwa ni pamoja na: Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF III) Mzunguko wa Pili; Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA); Miradi ya Elimu chini ya Mamlaka ya Elimu Tanzania; Mpango wa ufadhili wa Mafunzo ya Kuendeleza Ujuzi kwa Vijana kutoka kaya maskini na wanaoishi katika mazingira magumu.

(iii) Kuratibu masuala yasiyo ya Muungano ili kuimarisha ushirikiano kati ya SJMT na SMZ

34. Mheshimiwa Spika, ushirikiano baina ya SJMT na SMZ katika masuala yasiyo ya Muungano

umeendelea kuimarika. Ofisi imeendelea kuhimiza umuhimu wa Wizara/Idara na Taasisi zisizo za Muungano kuimarisha ushirikiano na kubadilishana uzoefu, sera, sheria, utaalamu na wataalamu. Hadi kufikia mwezi Machi, 2023 vikao kumi na mbili (12) vya ushirikiano vimefanyika baina ya Wizara/Taasisi na Idara za SJMT na SMZ.

(iv) Kutoa Elimu kwa Umma kuhusu Muungano
35. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuelimisha umma kuhusu umuhimu na faida za Muungano kupitia redio, runinga, magazeti, machapisho/vipeperushi, Jarida la Ofisi ya Makamu wa Rais na Mitandao ya Kijamii. Aidha, Ofisi ilishiriki katika Maonesho ya Siku ya Wakulima Kitaifa (Nane Nane) yaliyofanyika kuanzia tarehe 1 hadi 10 Agosti, 2022 Jijini Mbeya. Katika maonesho hayo, Elimu ya Muungano ilitolewa kwa wananchi kwa njia ya maswali na majibu na machapisho mbalimbali ikiwemo: Kitabu cha “Muungano wa Tanganyika na Zanzibar, Chimbuko, Misingi na Maendeleo”, Jarida la Ofisi ya Makamu wa Rais; na Magazeti ya zamani yenye habari kuhusu Muungano.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango akizindua Kitabu cha Historia ya Muungano wakati wa Maadhimisho ya Miaka 58 ya Muungano wa Tanganyika na Zanzibar yaliyofanyika jijini Dodoma tarehe 26 Aprili, 2022.

36. Mheshimiwa Spika, Utakumbuka kuwa tarehe 26 Aprili, 2022 Mheshimiwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango alizindua Kitabu cha 'Muungano wa Tanganyika na Zanzibar, Chimbuko, Misingi na Maendeleo'. Katika uzinduzi huo, Makamu wa Rais alielekeza kuhakikikisha kitabu hicho kinatumika mashuleni. Napenda kulitaarifu Bunge lako tukufu kuwa Ofisi imekamilisha taratibu zote za kupata lthibati ya kitabu hicho kwa ajili ya kutumika kama kitabu cha ziada kwa shule za Sekondari nchini.

(v) Kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano

37. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hiki, Ofisi imeendelea kuratibu masuala ya Muungano yanayosimamiwa na Wizara, Taasisi na Idara za Muungano kwa faida ya pande zote mbili za Muungano. Napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa, kati ya Taasisi 33 za Muungano, Taasisi 27 zina Ofisi Zanzibar na hivyo kusogeza huduma karibu na wananchi. Aidha, mafanikio yaliyopatikana kupitia Taasisi za Muungano ni pamoja na:

- i. Utambuzi na usajili wa wananchi katika mikoa yote ya Tanzania Bara na Zanzibar uliofanywa na Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA);
- ii. Kutoa ithibati ya Mitaala kwa Vyuo Vikuu vya Tanzania Bara - Zanzibar iliyofanywa na Tume ya Vyuo Vikuu Tanzania;
- iii. Udahili wa wanafunzi wa Shahada ya kwanza katika Vyuo vya Elimu ya Juu Tanzania Bara na Zanzibar kupitia Tume ya Vyuo Vikuu Tanzania (TCU); na
- iv. Mafunzo kwa vyuo na shule za sekondari kuhusu Haki za Binadamu na Utawala Bora kwa upande wa Tanzania Bara na Zanzibar yaliyotolewa na Tume ya Haki za Binadamu na Utawala Bora.

HIFADHI NA USIMAMIZI ENDELEVU WA MAZINGIRA

38. *Mheshimiwa Spika*, uchumi wa Tanzania kwa kiasi kikubwa unategemea matumizi endelevu ya maliasili ikiwemo misitu, bahari, maziwa, mito, ardhi-oovu, wanyamapori, ardhi, gesi asilia na madini ambazo zina mchango mkubwa katika ukuaji wa uchumi na kupunguza umasikini nchini. Ili kuboresha matumizi ya rasilimali hizo na kuongeza uzalishaji na huduma, sekta mbalimbali za kiuchumi zimetetekeleza miradi yenye kuchangia kupunguza uharibifu wa mazingira na kukuza uchumi wa nchi. Sekta hizo ni pamoja na Nishati, Uchukuzi, Kilimo na Umwagiliaji, Mifugo na Uvuvi, Maji na Maliasili na Utalii. Aidha, Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa zimeendelea kutekeleza programu mbalimbali za kupunguza uharibifu wa mazingira.

39. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi hicho Serikali imetekeleza miradi ya kitaifa inayochangia kupunguza uharibifu wa mazingira. Miradi hiyo ni pamoja na: mradi wa ujenzi wa reli ya kisasa itakayotumia umeme badala ya mafuta ya dizeli na hivyo kupunguza uzalishaji wa hewa ukaa; mradi wa kuzalisha umeme wa maji katika Bwawa la Mwalimu Nyerere utakaochangia umeme kiasi cha megawati 2,115 kwenye gridi ya taifa na hivyo kupunguza uzalishaji wa umeme kwa kutumia mafuta mazito yanayoharibu mazingira; mradi wa usafiri wa mabasi yaendayo haraka katika Jiji la Dar es Salaam

unaochangia kupunguza uzalishaji wa hewa ukaa kwa kupunguza idadi ya magari yanayotumia mafuta ya dizeli na petroli; Mradi wa usambazaji wa nishati ya gesi majumbani na kuweka vituo vya kujazia gesi kwenye magari katika Jiji la Dar es Salaam; na programu ya nishati safi ya kupikia.

40. Mheshimiwa Spika, miradi mingine inayochangia kupunguza uharibifu wa mazingira ni pamoja na miradi ya upandaji miti inayoendelea katika Halmashauri zote nchini na miradi inayosimamiwa na Wakala wa Huduma za Misitu Tanzania katika maeneo mbalimbali nchini. Aidha, miradi ya kilimo cha umwagiliaji inayotekelezwa nchini inatoa mchango mkubwa katika kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi na kuongeza uzalishaji wa chakula. Maeneo mengine yanahusisha uvuvi endelevu katika maziwa na bahari; ufugaji wa kisasa na wa kibiashara; kilimo endelevu cha kibiashara; na biashara ya kaboni.

41. Mheshimiwa Spika, Pamoja na kazi kubwa inayoendelea kufanyika katika Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira, bado nchi yetu imendelea kukabiliwa na changamoto za mazingira katika maeneo mbalimbali. Ili kukabiliana na changamoto za uharibifu wa mazingira, Serikali kwa kushirikiana na wadau imechukua hatua mbalimbali ikiwemo kutunga Sera, Sheria, Kanuni, Miongozo, Mikakati, kutekeleza Programu na Miradi ya hifadhi ya

Mazingira pamoja na kuridhia Mikataba ya mazingira ya Kikanda na Kimataifa. Katika kipindi cha mwaka 2022/23 Ofisi imetekeleza majukumu mbalimbali kama ifuatavyo:

(i) Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021

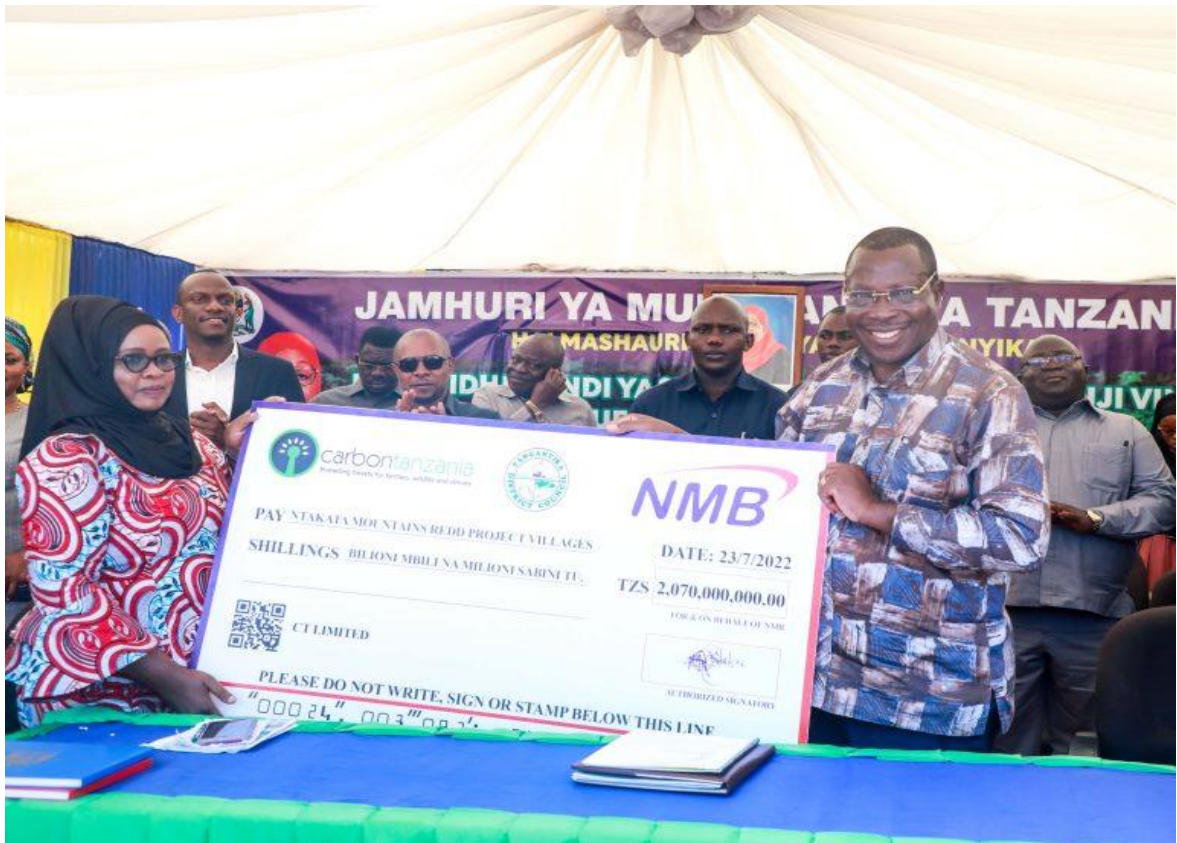
42. Mheshimiwa Spika, Katika kipindi husika Ofisi imefanya uchambuzi wa kuangalia namna Sera za kisekta zilivyoakisi matamko ya Sera ya Taifa ya Mazingira ya Mwaka 2021. Lengo la uchambuzi huo ni kuhakikisha kuwa Sera za kisekta zinahuisha masuala ya Hifadhi ya Mazingira katika Mipango na Mkakati ya kisekta. Matokeo ya uchambuzi huo yameonesha kuwa Sera tatu (3) za kisekta zilizotungwa hivi karibuni zimeakisi Hifadhi ya Mazingira. Naomba nitoe rai kwa Wizara zinazofanya mapitio ya Sera zao zihakikishe zinaakisi masuala ya Hifadhi ya Mazingira.

(ii) Mapitio ya Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

43. Mheshimiwa Spika, Ofisi inaendelea kufanya mapitio ya sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 ili kuakisi matakwa ya Sera ya Taifa ya Mazingira ya mwaka 2021 pamoja na masuala mengine ya usimamizi ya Mazingira. Mapitio haya yanahusisha wadau mbalimbali na yanatarajiwa kukamilika katika mwaka wa fedha 2023/24.

(iii) Kanuni na Miongozo ya Hifadhi ya Mazingira

44. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi ya Makamu wa Rais, imeendelea kuratibu utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 kwa kuandaa na kufanya mapitio ya Kanuni na Miongozo mbalimbali kama ifuatavyo: Kanuni za Udhibiti na Usimamizi wa Biashara ya Kaboni za Mwaka 2022 na kutangazwa katika Gazeti la Serikali kupitia GN 636 (Kiingereza) na GN 637 (Kiswahili); na Mwongozo wa Taifa wa Udhibiti na Usimamizi wa Biashara ya Kaboni wa Mwaka 2022 kwa ajili ya kutoa maelekezo mahususi kuhusu biashara ya kaboni nchini. Vilevile, katika kipindi hicho, Ofisi imefanya marekebisho ya Kanuni za Wataalamu wa Mazingira za Mwaka 2022 na kukamilisha maandalizi ya Kanuni na Mwongozo wa Dhamana ya Mazingira katika shughuli za uchimbaji Madini (Environmental Performance Bond).

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Isidor Mpango akimkabidhi Mkuu wa Mkoa wa Katavi Mheshimiwa Mwanamvua Mrindoko hundi ya shilingi bilioni 2 kwa ajili ya vijiji nane (8) vinavyotekeleza mradi wa Biashara ya Kaboni vilivyopo katika Tarafa ya Mwese wakati wa hafa iliyofanyika tarehe 23 Julai, 2022 katika Kijiji cha Katuma Wilaya ya Tanganyika mkoani Katavi.

(iv) Mpango Kabambe wa Hifadhi ya Mazingira

45. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeandaa Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira utakaotekelezwa kwa kipindi cha miaka 10 kuanzia mwaka 2022 hadi 2032. Mpango huu unabainisha hatua za kimkakati zinazopaswa kuchukuliwa ili kukabiliana na changamoto za mazingira kwa kuzingatia jiografia na mifumo ikolojia ya maeneo husika. Katika kufanikisha utekelezaji wa Mpango huu, shughuli zifuatazo zitatekelezwa katika ngazi mbalimbali. Shughuli hizo ni pamoja na: kukuza uelewa kwa jamii kuhusu hifadhi ya mazingira;

kuimarisha na kuhamasisha ushiriki wa wadau katika uhifadhi na usimamizi wa mazingira; kuandaa na kutekeleza mipango ya matumizi bora ya ardhi; Kuandaa na kutekeleza programu za kurejesha mifumo ikolojia iliyoharibiwa; kuandaa na kutekeleza mipango ya usimamizi na udhibiti wa taka; kuimarisha usimamizi na uzingatiaji wa sheria; kuhamasisha matumizi ya nishati mbadala; kuhamasisha matumizi ya teknolojia bora za uzalishaji viwandani na kuhamasisha kufanyika kwa tafiti za mazingira na matumizi ya matokeo ya tafiti hizo. Aidha, Mpango Kabambe unaweka msingi wa mipango na bajeti shirikishi ya usimamizi wa mazingira katika ngazi zote.

46. *Mheshimiwa Spika*, Utekelezaji wa mpango huu ni jukumu la kila Sekta katika kuhakikisha kuwa mazingira yetu yanaendelea kulindwa na kurejeshwa katika hali yake kwa maeneo yaliyoathirika. Nitumie Bunge lako Tukufu kuwasihi wadau wote ikiwa ni pamoja na Wizara na Taasisi za Serikali wanapoandaa Sera, Mikakati na Mipango mbalimbali ya utekelezaji kuhakikisha wanazingatia Mpango Kabambe pamoja na kufanya Tathmini ya Mazingira Kimkakati kabla ya kuanza utekelezaji wa sera, mikakati na mipango hiyo. Aidha, miradi yote nchini ifanyiwe Tathmini ya Athari kwa Mazingira ili kulinda mazingira na kuongeza uzalishaji.

Katibu Mkuu Ofisi ya Makamu wa Rais Bi. Mary Maganga (aliyekaa katikati) akiwa katika picha ya pamoja na washiriki wa Semina ya kutambulisha Mpango Kabambe wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira kutoka Ofisi ya Makamu wa Rais (SJMT), Ofisi ya Makamu wa Pili wa Rais (SMZ), Wizara ya Fedha na Mipango na Washirika wa Maendeleo iliyofanyika tarehe 13 Oktoba, 2022 jijini Dar es Salaam.

(v) Hifadhi ya Mazingira na Mifumo Ikolojia katika Vyanzo vya Maji

47. Mheshimiwa Spika, Katika kuratibu na kusimamia utekelezaji wa Mpango Kazi wa Uhifadhi wa Bonde la Ruaha Mkuu, Ofisi imeshiriki katika utatuzi wa mgogoro wa ardhi katika Bonde la Mto Ruaha katika eneo la lhefu ambalo ni chanzo kikuu cha maji kwa bwawa la Mwalimu Nyerere. Utatuzi wa mgogoro huo ulihusisha Mawaziri kutoka Wizara nane (8) za Kisekta, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Mbeya, Jumuiya za Wafugaji, Wawekezaji katika mashamba ya mpunga, wakulima wadogo wa mpunga na Wananchi wa Wilaya za Mbarali na Chunya. Ofisi ya Makamu wa Rais, itaendelea kuratibu utekelezaji wa Mpango kazi huo ili kuhifadhi mazingira ya Bonde hilo na ikolojia ya Mto Ruaha Mkuu.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango akiwa katika picha ya pamoja na viongozi wa Kituo cha Wanahabari Watetezi wa Rasilimali na Taarifa (MECIRA) mara baada ya kufungua Kongamano la Wahariri na Wadau wa Uhifadhi Mazingira na Utunzaji wa Vyanzo vya Maji lililofanyika Mkoani Iringa tarehe 19 Desemba, 2022.

(vi) Udhibiti wa Uchafuzi wa Mazingira

48. Mheshimiwa Spika, Ofisi inaendelea na kuratibu na kutoa miongozo na kusimamia utekelezaji wa Katazo la Mifuko ya Plastiki ikiwa ni pamoja na kutekeleza maelekezo mahsusi ya Mheshimiwa Makamu wa Rais ya tarehe 22 Agosti, 2022 kuhusu kuongeza kasi ya utekelezaji wa Marufuku ya Uzalishaji, Uingizaji, Uuzaji, Usambazaji, Usafirishaji nje ya nchi na matumizi ya Mifuko ya Plastiki nchini ikiwa ni pamoja na vifungashio vya plastiki visivyokidhi viwango. Aidha, tarehe 26 Agosti, 2022, nikiwa kama Waziri mwenye dhamana ya mazingira nilitoa taarifa kwa umma kuendelea kuisitiza marufuku ya matumizi ya vifungashio kutumika kama

vibebeo hususan kwa bidhaa za msokoni. Kadhalika, tarehe 6 Aprili, 2023 nilirejea tena Tamko la Serikali kuhusu utekelezaji wa Katazo la Matumizi ya Mifuko ya Plastiki na kuelekeza NEMC kwa kushirikiana na Sekretarieti za Mikoa kuendesha Kampeni za kuondosha mifuko ya plastiki iliyopigwa marufuku.

49. Mheshimiwa Spika, naomba kutumia Bunge lako tukufu kuisisitiza na kuutahadharisha Umma kuwa ni makosa kisheria kubadili matumizi ya vifungashio kuwa mifuko ya kubebea bidhaa, na kwa mujibu wa sheria, adhabu stahiki zitatolewa kwa watakaokiuka sheria wakiwemo watengenezaji, waingizaji, wasambazaji na watumiaji wa vifungashio vya plastiki vilivyozalishwa ama kuingizwa nchini na kutumika kama vibebeo vya bidhaa. Hivyo, natoa agizo na msisitizo kwa jamii yote kuacha kabisa kutumia vifungashio hivi vya plastiki visivyoruhusiwa vinavyotumika kama vibebeo.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemeni Jafo akiwa kwenye ziara ya kutembelea na kukagua uzingatiaji wa Sheria ya Mazingira ya mwaka 2004 katika kiwanda cha Iron and Steel Ltd kilichopo Mikocheni mkoani Dar es Salaam tarehe 22 Julai, 2022.

(vii) Usimamizi wa Taka Hatarishi na matumizi ya taka kama rasilimali viwandani

50. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi ya Makamu wa Rais imeendelea kusimamia utekelezaji wa Kanuni za Udhibiti na Usimamizi wa Taka Hatarishi za Mwaka 2021 na Kanuni za Udhibiti wa Taka za Kieletroniki za mwaka 2021. Katika kipindi hicho, Ofisi imetoa vibali 272 vya taka hatarishi, na vibali 12 vya taka za kielektroniki kwa makampuni 67 na watu binafsi 23. Aidha, katika kurahisisha utekelezaji na kuongeza wigo wa wadau wanaojihusisha na shughuli za urejelezaji wa taka hatarishi, Ofisi imetafsiri Kanuni hizo kwa lugha ya Kiswahili.

(viii) Kuratibu utekelezaji wa Mpango - Kazi wa Taifa wa Kupunguza Matumizi ya Zebaki kwa Wachimbaji Wadogo wa dhahabu nchini

51. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Mwaka 2022/23, Ofisi ya Makamu wa Rais kwa kushirikiana na Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali imehamasisha wafanyabiashara wa Zebaki kusajili kemikali hiyo. Lengo la hatua hii ni kubaini kiasi cha Zebaki kinachoingizwa nchini ili kuweza kuchukua hatua mahususi za kudhibiti uingizaji na matumizi ya Zebaki katika shughuli za wachimbaji wadogo wa dhahabu. Aidha, hadi kufikia mwezi Machi, 2023 jumla ya kampuni tisa (9) zimesajiliwa na jumla ya tani 5.8 za Zebaki kimeingizwa nchini.

Naibu Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Khamis Hamza Khamis akikagua sehemu ya kuchenjulia dhahabu wakati alipofanya ziara ya kukagua shughuli za uchenjuaji kwa wachimbaji wadogo wa dhahabu katika Kijiji cha Nayu wilayani Chamwino mkoani Dodoma tarehe 10 Agosti, 2022.

(ix) Mkutano wa 27 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi

52. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hicho, Ofisi imeratibu na kushiriki mkutano wa 27 wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi uliofanyika Novemba, 2022 mjini Sharm El Sheikh, Misri. Ujumbe wa Tanzania katika Mkutano huo uliongozwa na Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Lengo kuu la mkutano huo pamoja na mambo mengine lilikuwa ni kujadili namna ya kupunguza uzalishaji wa gesi joto Duniani pamoja na kuweka jitihada za kuhimili athari za mabadiliko ya tabianchi.

53. Mheshimiwa Spika, mambo muhimu yaliyojitokeza katika mkutano huo ni pamoja na: Serikali kujadiliana na Benki ya Dunia ili kupata fedha kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya kupunguza uzalishaji wa gesi joto; Majadiliano na Taasisi ya *2050 Pathway* yanayolenga kuandaa mkakati wa muda mrefu wa kupata fedha za kusaidia kupunguza uzalishaji wa gesi joto; Majadiliano ya kuimarisha mashirikiano kati ya Tanzania na Norway katika eneo la kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi; na Majadiliano na wawakilishi wa Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi yaliyolenga kutatua changamoto zilizopo katika kuziwezesha Taasisi za Tanzania

kupata ithibati ya Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi ili kupata fedha zinazotolewa na mfuko huo. Aidha, hadi kufikia Machi, 2023 Serikali imeendelea kufanyia kazi maeneo yaliyobainishwa ikiwemo kufanya vikao vya majadiliano na Serikali ya Norway, Benki ya Dunia na Taasisi ya *2050 Pathway* katika kutekeleza makubaliano ya Mkutano huo.

Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Samia Suluhu Hassan akiwa kwenye Mkutano wa 27 Umoja wa Mataifa wa nchi wanachama wa Mkataba wa mabadiliko ya Tabianchi (COP27) uliofanyika katika Mji wa Sharm El Sheikh nchini Misri tarehe 07 Novemba, 2022.

(x) Kuimarisha Miundombinu ya Fukwe ili kuhimili athari za mabadiliko ya Tabianchi zitokanazo na ongezeko la kina cha Bahari

54. Mheshimiwa Spika, ili kukabiliana na uharibifu wa fukwe katika bahari, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa miradi yenye lengo la kukabiliana na

mmomonyoko wa fukwe katika maeneo ya Mikindani (Mtwara) na Sipwese (Pemba). Miradi hii inahusu ujenzi wa kuta za bahari katika maeneo hayo. Katika kutekeleza miradi hii kiasi cha **Shilingi 1,040,579,966** kimetumika kutekeleza kazi zilizopangwa.

(xi) Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi

55. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kuratibu shughuli za Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi ulio chini ya Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi. Katika kipindi hicho, Benki ya CRDB imekamilisha mchakato wa kupokea fedha kiasi cha Dola za Marekani milioni 500 ikiwa ni pamoja na kusaini mkataba wa usimamizi wa fedha hizo ambazo zitatumika kwa ajili ya utoaji mikopo na mafunzo kwa wanufaika tarajiwa. Vile vile, Ofisi inaendelea kuzisaidia taasisi nyingine katika kupata ithibati ya mfuko wa mabadiliko ya tabianchi. Taasisi hizo ni pamoja na Wizara ya Fedha na Mipango, Ofisi ya Rais TAMISEMI, Benki ya NMB, NBC na TADB.

56. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu shughuli za Mfuko wa Mazingira wa Dunia ambapo katika awamu ya nane (8) ya utoaji fedha, Tanzania imetengewa kiasi cha dola za marekani milioni 33.8 kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya mazingira. Aidha, katika hatua za awali za kuwezesha upatikanaji wa

fedha hizo, Ofisi iliratibu mkutano wa wadau wa masuala ya hifadhi ya mazingira mwezi Februari, 2023 Jijini Dodoma. Lengo la mkutano huo lilikuwa ni kukubaliana miradi ya kipaumbele kupitia Mpango Kabambe wa Taifa wa Hifadhi ya Mazingira nchini. Mkutano huo ulihusisha wadau ambao ni Wizara na Taasisi za Serikali, Taasisi za Utafiti na Elimu, Azaki, Sekta binafsi pamoja na Washirika wa Maendeleo. Miradi ya kipaumbele iliyopendekezwa ilihusu masuala ya: Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi; Hifadhi ya bioanuai na vyanzo vya maji; Kukabiliana na changamoto za uharibifu wa ardhi; na Udhhibiti wa taka. Maandiko dhana manne (4) ya miradi yamewasilishwa Sekretarieti ya Mfuko wa Mazingira wa Dunia kwa hatua za awali za mapitio.

Katibu Mkuu Ofisi ya Makamu wa Rais Bi. Mary Maganga (aliyekaa katikati) akiwa katika picha ya pamoja na Wawakilishi wa Mfuko wa Mazingira wa Dunia (GEF) na wadau wengine wakati wa Warsha ya siku mbili ya Wadau na Wataalamu wa Mazingira iliyolenga kuainisha vipaumbele vya miradi ya mazingira na mabadiliko ya tabianchi inayosimamiwa na GEF jijini Dodoma tarehe 13 hadi 15 Februari, 2023.

(xii) Kampeni ya Upandaji Miti milioni 1.5 kwa kila Halmashauri kwa Mwaka

57. Mheshimiwa Spika, Ofisi kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais TAMISEMI imeendelea kuratibu utekelezaji wa kampeni ya kitaifa ya upandaji na utunzaji wa miti ikijumuisha kampeni ya Soma na Mti inayohusisha shule za msingi, sekondari na vyo. Kampeni ya upandaji miti inatekelezwa nchini kwa kila Halmashauri kupanda miti milioni 1.5 kila mwaka. Katika kipindi cha mwaka 2022/23, idadi ya miti iliyopandwa ni 185,636,155 na iliyostawi ni 154,934,563 sawa na asilimia 83.5. Aidha, nizipongeze Halmashauri 23 (Iringa DC, Kilolo DC, Mufindi DC, Bukoba DC, Muleba DC, Ngara DC, Korogwe DC, Kibondo DC, Butiama DC, Chunya DC, Rungwe DC, Mlimba DC, Njombe DC, Makambako TC, Njombe TC, Kibiti DC, Mbinga DC, Nyasa DC, Madaba DC, Tunduru DC, Ushetu DC, Kaliua DC na Lushoto DC) kati ya 184 zilizovuka lengo la kupanda miti milioni 1.5 kwa mwaka. Hivyo, ninazihimiza Halmashauri zote ambazo hazikufikia lengo kuchukua hatua za makusudi za kupanda miti ili kunusuru nchi na athari zitokanazo na uharibifu wa misitu na ukataji miti.

58. Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Makamu wa Rais imeendelea kuhamasisha matumizi ya nishati safi ya kupikia kwa jamii yote ya Watanzania kwa lengo la kunusuru mazingira yasiharibike. Katika kutekeleza

azma hiyo, nimetoa Katazo kwa Taasisi zinazolisha kati ya watu 100 hadi 300 kutokutumia kuni na Mkaa kwa kupikia ifikapo tarehe 31 Januari, 2024. Na kwa Taasisi zinazolisha watu zaidi ya 300 kutotumia kuni na mkaa kwa kupikia ifikapo tarehe 31 Januari, 2025. Katazo hilo limetolewa kwenye Gazeti la Serikali Toleo Na. 12 la tarehe 24 Machi, 2023. Napenda kutumia fursa hii kutoa rai kwa taasisi hizo kuzingatia muda uliotolewa katika kukoma kwa matumizi ya kuni na mkaa.

(xiii) Kampeni ya kukijanisha Dodoma

59. Mheshimiwa Spika, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa Kampeni ya Kukijanisha Dodoma ambapo Jumla ya miti 908,480 ilipandwa katika Wilaya zote za Mkoa wa Dodoma kama ifuatavyo: Jiji la Dodoma - miti 600,040; Wilaya ya Mpwapwa - miti 12,400; Wilaya ya Bahi - miti 25,300; Wilaya ya Chemba - miti 7,300; Wilaya ya Kongwa - miti 39,940; Wilaya ya Kondoa - miti 17,500; na Wilaya ya Chamwino - miti 152,000. Aidha, ili kutimiza azma ya Serikali ya kulifanya jiji la Dodoma kuwa la kijani natoa msisitizo kwa wadau wote wa mazingira waliopo Dodoma kuongeza kasi katika utekelezaji wa Kampeni ya Kukijanisha Dodoma.

(xiv) Elimu kwa Umma Kuhusu Uhifadhi wa Mazingira

60. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kutoa elimu kwa umma kuhusu umuhimu wa uhifadhi na usimamizi wa mazingira. Elimu ilitolewa kupitia runinga, redio, mitandao ya kijamii, warsha za wadau, semina, hotuba za viongozi zinazotolewa wakati wa maadhimisho ya kitaifa na kimataifa kuhusu mazingira.

61. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hicho, Ofisi imeratibu na kutoa elimu kwa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Viwanda Biashara na Mazingira, Makatibu Wakuu, Washirika wa Maendeleo, Mashirika yasiyokuwa ya kiserikali na Sekta Binafsi. Elimu hiyo ilihusu masuala ya Mabadiliko ya Tabianchi, kanuni na mwongozo wa biashara ya Kaboni. Aidha, Ofisi ilitoa mafunzo ya kujenga uwezo wa Wizara za Kisekta na Taasisi 30 kuhusu kusimamia na kuratibu shughuli za kupunguza hewa ukaa inayotokana na ukataji na uharibifu wa misitu na kuandaa maandiko ya miradi ya kuhimili athari za Mabadiliko ya Tabianchi.

62. Mheshimiwa Spika, kadhalika, Ofisi imeendelea kuwajengea uwezo wadau mbalimbali ikiwemo Wizara za Kisekta na Taasisi za Serikali ili kuzingatia utekelezaji wa Mpango kazi wa Taifa wa Kupunguza

Matumizi ya Zebaki kwa Wachimbaji Wadogo. Elimu ilitolewa kwa wanahabari 50, wachimbaji wadogo 39 na Maafisa Mazingira wa Mikoa 12 yenye uchimbaji wa dhahabu. Aidha, Ofisi imetoa mafunzo kwa Maafisa mazingira na Wakaguzi wa mazingira 50 kutoka Mamlaka za Serikali za Mitaa kuhusu udhibiti na uchafuzi wa mazingira, usimamizi wa kemikali na taka hatarishi.

(xv) Maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani

63. *Mheshimiwa Spika*, maadhimisho ya siku ya Mazingira duniani hufanyika tarehe 5 Juni kila mwaka. Kwa mwaka 2023 maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani, Kimataifa yatafanyika Abidjan, Ivory Coast na Kauli Mbiu ya maadhimisho hayo ni: “*Beat Plastic Pollution*” kwa kiswahili ni “Tokomeza uchafuzi wa Mazingira utokanao na Matumizi ya Mifuko ya Plastiki”.

64. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi inaendelea na Maandalizi ya Maadhimisho ya Siku ya Mazingira Duniani ambapo kaulimbiu ya kitaifa ya maadhimisho hayo kwa mwaka huu ni “Pinga Uchafuzi wa Mazingira Utokanao na Mifuko ya Plastiki”. Kaulimbiu hii inahamasisha jamii kusitisha uzalishaji na matumizi ya bidhaa za plastiki ikiwemo mifuko ya plastiki iliyopigwa marufuku na matumizi ya vifungashio vya plastiki kama vibebeo kwa lengo la kuhifadhi mazingira yetu. Aidha, maadhimisho ya mwaka huu yataenda sambamba na Mbio za Mwenge wa Uhuru

za Mwaka 2023 ambazo ujumbe wake mkuu ni **Mabadiliko ya Tabianchi, Hifadhi ya Mazingira na Utunzaji wa Vyanzo vya Maji** – chini ya kaulimbiu isemayo –*“Tunza mazingira, Okoa Vyanzo vya Maji kwa Ustawi wa Viumbe Hai na Uchumi wa Taifa”*.

**(xvi) Maadhimisho ya Siku ya Kuhifadhi
Tabaka la Ozoni Duniani**

65. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23 Ofisi iliratibu maadhimisho ya Siku ya Ozoni Duniani yaliyokuwa na Kauli Mbiu ya “Miaka 35 ya Itifaki ya Montreal: Ushirikiano wa Kimataifa katika kulinda afya ya binadamu na mazingira”. Maadhimisho hayo hufanyika tarehe 16 Septemba kila mwaka. Kitaifa maadhimisho hayo yalifanyika Jijini Arusha. Katika maadhimisho hayo shughuli zilizofanyika ni pamoja na: mafunzo kwa maafisa 35 kutoka kwenye Wizara na Taasisi za Serikali zilizopo katika mpaka wa Namanga, Arusha kuhusu udhibiti wa uingizaji nchini wa kemikali na vifaa vyenye kemikali zinazomong’onyoa Tabaka la Ozoni; mafunzo kwa mafundi mchundo wa viyoyozi na majokofu 40 wa mkoa wa Arusha kuhusu njia bora za kukarabati vifaa hivyo pasipo kuachia angani kemikali zinazomong’onyoa Tabaka la Ozoni; kutoa elimu kwa umma kuhusu umuhimu wa kulinda Tabaka la Ozoni kupitia vipindi vitatu(3) vya redio na kipindi kimoja (1) cha runinga. Aidha, katika kudhibiti uingizwaji wa kemikali zinazomong’onyoa Tabaka la Ozoni, Ofisi ilitoa mafunzo kwa maafisa forodha, wakala wa

forodha na wasimamizi wengine wa sheria wapatao 160. Mafunzo hayo yalitolewa katika Vituo vya forodha vya Dar es salaam na Vituo vya Mipaka ya Horohoro - Tanga na Tunduma – Songwe.

(xvii) Ushiriki wa Nchi Katika Mikutano ya Kikanda na Kimataifa ya Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira

66. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kushirikiana na jumuiya ya kimataifa katika kukabiliana na changamoto za mazingira zinazoikabili dunia ambapo Ofisi ilishiriki katika mikutano mbalimbali ya Mikataba ya Kimataifa inayohusu Mazingira. Aidha, Ofisi ilishiriki Mkutano wa kwanza wa majadiliano ya kuanzisha Mkataba wa Kimataifa wa Kukabiliana na Uchafuzi wa Plastiki uliofanyika Desemba, 2022 katika Jiji la *Punta del Este, Uruguay*. Lengo la mkataba huo ni kudhibiti matumizi ya plastiki katika mazingira na bahari kwa kudhibiti uzalishaji, matumizi na uteketezwaji wake.

(xviii) Mkutano wa Mawaziri Kumi wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Usimamizi endelevu wa Ziwa Tanganyika

67. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Tanzania ilishiriki Mkutano wa kumi wa Nchi Wanachama wa Mkataba wa Usimamizi Endelevu wa Ziwa Tanganyika uliofanyika tarehe 08 Desemba, 2022 Bujumbura, Burundi. Mkutano huo ulihusisha

nchi za Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Zambia na Tanzania. Masuala muhimu yaliyojadiliwa na kupitishwa ni pamoja na kuendelea na utekelezaji wa programu za usimamizi wa mazingira katika ngazi ya kanda zinazosimamiwa na Sekretarieti ya Mamlaka ya Usimamizi wa Ziwa Tanganyika; na Kuendelea na mikakati ya utafutaji fedha katika ngazi ya kikanda na kimataifa kwa lengo la kuongeza kasi ya kuhifadhi mazingira ya Ziwa Tanganyika na bonde lake. Katika mkutano huo, Tanzania ilikabidhi Uenyekiti kwa Jamhuri ya Burundi na ilikubalika kwamba lugha ya Kiswahili iwe lugha mojawapo ya mawasiliano katika mikutano ya mkataba huu.

Waziri wa Nchi Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Dkt. Selemani Jafo akimkabidhi nyundo Waziri wa Mazingira, Kilimo na Mifugo wa Burundi Prof. Sanctus Niragira, kama ishara ya makabidhiano ya Uenyekiti wa Mkutano wa 10 wa Mawaziri waliopo katika Mkataba wa Kikanda wa Usimamizi Endelevu wa Ukanda wa Ziwa Tanganyika uliofanyika tarehe ya 8 Desemba, 2022 jijini Bujumbura nchini Burundi.

(xix) Utekelezaji wa Miradi ya Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira

68. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kuratibu utekelezaji wa miradi ya hifadhi na usimamizi wa mazingira. Katika kipindi hicho jumla ya miradi nane (8) ilitekelezwa kama ifuatavyo: -

a) Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi Kupitia Mifumo Ikolojia

69. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi Kupitia Mifumo Ikolojia unaotekelezwa katika Wilaya za Mvomero, Simanjiro, Kishapu, Mpwapwa na Kaskazini A - Unguja. Lengo la mradi ni kuongeza uwezo wa jamii kuhimili mabadiliko ya tabianchi na kujiongezea kipato kwa kutumia mifumo ikolojia. Katika kutekeleza kazi za mradi, kiasi cha **Shilingi bilioni 3.8** kilitumika. Miongoni mwa kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: Uchimbaji wa visima virefu 12 vyenye urefu wa mita 100-150; ujenzi wa malambo saba (7); ujenzi wa majosho sita (6); ujenzi wa viwanda vidogo viwili (2) vya bidhaa za ngozi na kimoja (1) cha kuchakata mafuta ya alizeti.

Naibu Katibu Mkuu Ofisi ya Makamu wa Rais (Mazingira) Dkt. Switbert Mkama akiwa katika ziara ya kukagua utekelezaji wa mradi wa visima vya maji safi vilivyochimbwa kupitia Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi kwa Kutumia Mifumo Ikolojia (EBARR) katika Halmashauri ya Mpwapwa Mkoani Dodoma.

b) Mradi wa Usimamizi Endelevu wa Ardhi ya Bonde la Ziwa Nyasa

70. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Usimamizi Endelevu wa Ardhi ya Bonde la Ziwa Nyasa unaotekelezwa katika Halmashauri za Ludewa, Makete, Nyasa, Mbinga na Kyela. Lengo la mradi ni kuhifadhi mazingira katika Bonde la Ziwa Nyasa na kuboresha hali ya maisha ya jamii inayozunguka bonde hilo. Katika kutekeleza shughuli za mradi, kiasi cha **Shilingi milioni 435** kilitumika kutekeleza kazi za mradi.

c) Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na kuongeza Usalama wa Chakula katika maeneo kame ya Tanzania

71. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka

2022/23, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na kuongeza usalama wa chakula katika maeneo kame nchini katika Wilaya za Magu, Nzega, Mkalama, Kondoa na Micheweni - Pemba. Lengo la mradi ni kuboresha mifumo - ikolojia ili kuongeza uzalishaji na usalama wa chakula katika maeneo husika. Katika kutekeleza shughuli za mradi kiasi cha **Shilingi bilioni 1.6** kilitumika. Miongoni mwa kazi zilizotekelezwa ni pamoja na: Uandaaji na utoaji wa hati miliki 2,284 za kimila za ardhi; uchimbaji wa visima 22; ujenzi wa maghala matatu (3) kwa ajili ya kuhifadhi mazao hususani mpunga; na ujenzi wa vituo vitatu (3) vya kukusanya mazao ya nyuki.

Naibu Waziri Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano na Mazingira) Mhe. Khamis Hamza Khamis akitazama kondoo wanaofugwa na wananchi wa kijiji cha Lumeji kilichopo Kata ya Sukuma Wilaya ya Magu Mkoani Mwanza ambao ni wanufaika wa Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na kuongeza Usalama wa Chakula katika Maeneo Kame Tanzania (LDFS) wakati wa ziara yake ya kukagua miradi hiyo tarehe 23 Februari, 2023.

d) Mradi wa Usimamizi Jumuishi wa Mfumo Ikolojia na urejeshwaji wa Uoto wa Asili na Hifadhi ya Bionuai katika mifumo ikolojia ya Bonde la Ruaha Mkuu na Ziwa Rukwa

72. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Usimamizi Jumuishi wa Mfumo Ikolojia na Urejeshwaji wa Uoto Asili na Hifadhi ya Bionuai katika mifumo ikolojia ya Bonde la Ruaha Mkuu na Ziwa Rukwa. Lengo la mradi ni kuimarisha usimamizi jumuishi wa mazingira na urejeshwaji wa ardhi iliyoharibiwa ili kujenga uhimilivu wa mifumo ikolojia na jamii kwa ujumla. Mradi huu unatekelezwa katika Wilaya za Tanganyika, Sumbawanga vijijini na Mpimbwe katika bonde la Ziwa Rukwa na katika Wilaya ya Mbeya, Mbarali, Wanging'ombe na Iringa katika bonde la Ruaha Mkuu. Katika kipindi hicho, jumla ya **Shilingi bilioni 2.5** zilitumika katika kutekeleza shughuli za mradi.

e) Mradi wa Kutekeleza Mpango wa Kitaifa wa Mkataba wa Stockholm Unaohusu Kemikali zinazodumu katika Mazingira kwa Muda Mrefu

73. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kuratibu Mpango wa Kitaifa wa Utekelezaji wa Mkataba wa Stockholm unaohusu Kemikali zinazodumu kwenye Mazingira kwa Muda Mrefu. Lengo la mradi ni kulinda afya ya

binadamu na mazingira kutokana na athari za kemikali hizo. Kiasi cha **Shilingi milioni 171.8** kimetumika kutekeleza kazi za mradi.

f) Mradi wa Kupunguza uzalishaji wa Hewa Ukaa inayosababishwa na Ukataji miti na Uharibifu wa Misitu nchini.

74. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kupunguza Hewa Ukaa inayosababishwa na Ukataji na Uharibifu wa Misitu nchini. Lengo la mradi ni kuiwezesha Tanzania kuwa tayari katika utekelezaji wa makubaliano ya Paris chini ya Mkataba wa Mabadiliko ya Tabianchi na kunufaika na biashara ya kaboni. Katika kipindi hicho, kiasi cha **Shilingi milioni 180** kimetumika kutekeleza kazi za mradi.

g) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa kutekeleza Itifaki ya Montreal Kuhusu Udhibiti wa Kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni

75. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi unaolenga kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa utekelezaji wa Itifaki ya Montreal Kuhusu Udhibiti wa Kemikali zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni ambapo katika kipindi hicho jumla ya kiasi cha **Shilingi milioni 94.7** kilitumika kutekeleza shughuli za mradi.

h) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa Kutekeleza Sheria ya Usimamizi wa Mazingira

76. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Ofisi imeendelea kutekeleza Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa Kutekeleza Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191. Lengo la mradi ni Kujenga uwezo wa Kitaifa kuwezesha utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 ambapo kiasi cha **Shilingi milioni 320.6** kimetumika katika utekelezaji wa shughuli za mradi.

MASUALA MENGINE YALIYOTEKELEZWA

77. Mheshimiwa Spika, kazi nyingine zilizotekelezwa na Ofisi kwa kipindi cha mwaka 2022/23 ni pamoja na: Ukarabati wa makazi ya Makamu wa Rais Kilimani – Dodoma; Luthuli II Dar es Salaam; na kuendelea kusimamia ujenzi wa Ofisi ya kudumu katika Mji wa Serikali Mtumba – Dodoma; Kuandaa Andiko la Uchumi wa Buluu kwa ajili ya maandalizi ya Sera ya Taifa ya Uchumi wa Buluu; Utoaji wa mafunzo kwa watumishi 192; Upandishwaji vyeo kwa watumishi 27; Ajira mpya watumishi watano (5); Semina kuhusu masuala ya udhibiti wa maadili kwa watumishi 80; Upatikanaji wa vitendea kazi; na Stahili mbalimbali za watumishi; Kuandaa Mkataba wa Huduma kwa Mteja; na Kuratibu kikao cha Baraza la Wafanyakazi.

78. Mheshimiwa Spika, kazi nyingine zilizotekelezwa ni: Kushauri na kusimamia masuala ya ununuzi wa huduma na bidhaa; Kufanya kaguzi za fedha zilizopokelewa na matumizi yake; Kuandaa taarifa za hesabu za fungu 26 na 31 ya Ofisi ya Makamu wa Rais na Miradi ya Maendeleo; na Kutoa huduma ya ushauri wa masuala ya kisheria; na kutoa msaada wa kitaalamu katika masuala ya TEHAMA.

CHANGAMOTO NA MIKAKATI ILIYOPO

79. Mheshimiwa Spika, Ofisi ya Makamu wa Rais inakabiliwa na changamoto mbalimbali zikiwemo: Kuendelea kuwepo kwa hoja nne (4) za Muungano ambazo hazijapatiwa ufumbuzi; Uelewa mdogo wa jamii kuhusu masuala ya Muungano; Uzingatiaji hafifu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 na Kanuni zake; na Uelewa Mdogo wa jamii kuhusu masuala ya hifadhi na usimamizi wa mazingira.

80. Mheshimiwa Spika, katika kukabiliana na changamoto hizi, hatua zifuatazo zimechukuliwa:- Kitabu cha Historia ya Muungano kupata ithibati ya kutumika kama kitabu cha ziada katika shule za Sekondari; Kuendelea kutafuta ufumbuzi wa hoja nne (4) za Muungano ambazo hazijatatuliwa; Kuimarisha usimamizi na utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191; na Kujenga uwezo kwa

wataalam katika Mamlaka za Serikali za Mtaa ili kuongeza kasi ya utoaji wa elimu ya hifadhi ya mazingira katika ngazi mbalimbali hususani ngazi ya jamii, wamiliki wa viwanda, migodi, wadau wa urejelezaji wa taka na wananchi wanaoishi katika maeneo yaliyo karibu na vyanzo vya maji.

BARAZA LA TAIFA LA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA (NEMC)

81. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira limeendelea kutekeleza majukumu yake kwa mujibu wa Mipango, Miongozo na maelekezo mbalimbali ya Serikali. Katika kipindi cha mwaka 2022/23 masuala yaliyotekelezwa yanajumuisha:

(i) Uzingatiaji na Usimamizi wa Sheria ya Mazingira, Sura 191

82. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2022/2023 Baraza limefanya jumla ya kaguzi 480 katika maeneo mbalimbali ikiwemo: Maeneo ya uchimbaji na uchenjuaji wa madini; viwanda; Mradi wa ujenzi wa reli ya kisasa; Mradi wa ujenzi wa Bwawa la Mwalimu Nyerere; Miundombinu ya upakiaji wa Makaa ya Mawe; Upakuaji wa mafuta kutoka melini; na Maeneo yanayotumika kuhifadhi taka hatarishi.

83. Mheshimiwa Spika, katika kipindi hiki Baraza lilifuatilia utekelezaji wa mipango ya usimamizi wa mazingira katika miradi iliyopata Cheti cha Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM). Maeneo mahususi yaliyofanyiwa ukaguzi ni pamoja na Mgodi wa Dhahabu wa North Mara, Ufuatiliaji wa Bwawa la kuhifadhi Tope katika Mgodi wa Williamson Diamond Limited, Mgodi wa Sunshine, Ufuatiliaji wa katazo la mifuko ya plastiki isiyokidhi viwango vya ubora na kufuatilia utekelezaji wa mwongozo wa Usafishaji Mito katika Mkoa wa Dar es Salaam.

Mkurugenzi Mkuu wa NEMC Dkt. Mhandisi Samuel Gwamaka Mafwanga akiwa katika moja ya Operesheni za utekelezaji wa Vifungashio vya Plastiki visivyokidhi viwango ambapo tani 44.4 zilitekelezwa tarehe 15 Septemba, 2022 Jijini Dar es Salaam.

**(ii) Kushughulikia Malalamiko ya Umma
Kuhusu Uchafuzi na Uharibifu wa Mazingira**

84. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2022/23

Baraza limeendelea kupokea na kushughulikia malalamiko ya uchafuzi na uharibifu wa mazingira kutoka kwa wananchi kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 na Kanuni zake ambapo Baraza lilipokea na kushughulikia jumla ya malalamiko 317. Malalamiko hayo yalihusu uchafuzi wa mazingira utokanao na kelele na mitetemo, uchafuzi wa hewa, utiririshaji wa maji taka katika mazingira, umwagikaji wa mafuta kwenye miundombinu ya ushushaji wa mafuta kwenye meli kwenda kwenye matenki ya kuhifadhi mafuta, uchimbaji holela wa mchanga na utupaji holela wa taka ngumu. Katika kushughulikia malalamiko hayo, Baraza lilichukua hatua za kisheria ikiwemo kutoa onyo na adhabu. Aidha, elimu iliendelea kutolewa ili kuhamasisha jamii kuzingatia Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 na Kanuni zake.

(iii) Udhibiti wa Taka Hatarishi

85. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Baraza limepokea maombi **60** ya usimamizi wa uteketezaji wa taka hatarishi ambapo kiasi cha tani **3,422** za taka hatarishi zimeteketezwa zikiwemo dawa, bidhaa za viwandani zilizokwisha muda wake pamoja na kemikali zisizofaa kwa matumizi. Vilevile, Baraza limeshughulikia maombi ya vibali vya taka hatarishi aina ya chuma chakavu, betri chakavu, mafuta machafu, taka za kielektroniki, tairi chakavu, taka za kemikali na taka za plastiki ambapo jumla ya vibali **272** vimetolewa.

(iv) Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM)

86. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23, Baraza limesajili jumla ya miradi 1,316 ambapo miradi 933 ni miradi iliyofanyiwa Tathmini ya Athari kwa Mazingira (TAM) na Miradi 383 imefanyiwa Ukaguzi wa Mazingira. Aidha, katika kipindi hicho jumla ya miradi 691 imeidhinishwa na kupata vyeti vya TAM.

(v) Usajili wa Washauri Elekezi wa Mazingira

87. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23 Baraza limesajili washauri elekezi binafsi 27 wa TAM na 19 wa Ukaguzi wa Mazingira ambao walitangazwa kwenye Gazeti la Serikali la tarehe 11 Novemba, 2022. Vilevile, maombi 26 ya washauri elekezi binafsi wa TAM na 10 wa Ukaguzi wa Mazingira pamoja na kampuni tatu (3) za ushauri za TAM ziliidhinishwa na Bodi ya NEMC.

(vi) Elimu kwa Umma Kuhusu Hifadhi ya Mazingira

88. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2022/23 Baraza limeendelea kutoa elimu kwa umma na mafunzo kwa wadau kuhusu masuala ya usimamizi wa utunzaji wa mazingira kupitia maonesho mbalimbali yakiwemo: Mkutano wa 21 wa Baraza la Maaskofu wa Kanisa Katoliki wa Afrika Mashariki; Maonesho ya kilimo yaliyofanyika

Morogoro; Maonesho ya Biashara na viwanda yaliyofanyika Kibaha; Maonesho ya sabasaba yaliyofanyika Dar es Salaam; na maonesho ya Nanenane yaliyofanyika Mbeya. Aidha, katika kipindi hicho Baraza liliandaa makala 30 na Habari 98 kuhusu masuala mbalimbali ya utunzaji wa mazingira yaliyorushwa katika vyombo mbalimbali vya habari. Pia Baraza limeratibu mikutano 13 ya waandishi wa habari kuhusu masuala ya usimamizi wa mazingira.

C: MALENGO NA MAOMBI YA FEDHA ZA MATUMIZI YA KAWAIDA NA MAENDELEO KWA MWAKA 2023/24

MASUALA YA MUUNGANO

(i) Kuratibu Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano

89. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu utatuzi wa hoja nne (4) zilizobakia na zitakazojitokeza katika utekelezaji wa masuala ya Muungano kupitia Vikao vya Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ ya Kushughulikia Masuala ya Muungano. Vikao hivi vitafanyika katika ngazi tatu (3) ambazo ni: - Kamati ya Pamoja; Mawaziri; na Makatibu Wakuu. Aidha, kutakuwa na Vikao vya Kamati Ndogo za Fedha, Uchumi na Biashara na Kamati ya Sheria, Katiba na Utawala vitakavyofanyika kulingana na mahitaji. Vikao hivyo vitaratibiwa na Sekretarieti ya Kamati ya

Pamoja ya SJMT na SMZ. Ofisi itafanya ufuatiliaji wa utekelezaji wa maagizo yanayotolewa na Kamati ya Pamoja kwa sekta zenye hoja.

(ii) Kuanzisha Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano

90. Mheshimiwa Spika, Ofisi itafanya maandalizi ya kuanzisha Kituo cha Kumbukumbu na Nyaraka za Muungano wa Tanganyika na Zanzibar. Lengo la kuanzisha kituo hicho ni kuwa na mfumo endelevu wa kuhifadhi kumbukumbu na nyaraka za Muungano ili kuongeza uelewa wa masuala ya Muungano kwa kizazi cha sasa na kijacho.

(iii) Kuratibu Masuala ya Kiuchumi na Kijamii

91. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu masuala ya kiuchumi na kijamii kwa kufanya ufuatiliaji wa utekelezaji wa programu na miradi ya maendeleo inayotekelezwa pande mbili za Muungano ikiwa ni pamoja na kuratibu utekelezaji wa miradi inayotekelezwa kwa fedha za Mfuko wa Kuchochea Maendeleo ya Jimbo kwa upande wa Zanzibar. Aidha, Ofisi itatoa mafunzo ya usimamizi wa miradi inayogharamiwa na fedha za Mfuko wa Jimbo kwa Waheshimiwa Wabunge, Wakurugenzi wa Halmashauri na wataalamu katika Halmashauri za Zanzibar.

(iv) Kuratibu masuala yasiyo ya Muungano

92. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu masuala yasiyo ya Muungano kupitia vikao vya ushirikiano vya Wizara, Idara na Taasisi za SJMT na SMZ zisizo za Muungano zenye majukumu yanayoshabihiana ili kuimarisha ushirikiano kati ya Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar.

(v) Kutoa elimu kwa umma kuhusu Masuala ya Muungano

93. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kutoa elimu ya Muungano kwa umma kupitia redio, runinga, magazeti, machapisho, majarida na mitandao ya kijamii. Aidha, Ofisi itatumia maonesho, makongamano na matukio mbalimbali ya kitaifa kutoa elimu ya Muungano.

(vi) Kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano kwa mujibu wa Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania

94. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa masuala 22 ya Muungano yaliyo orodheshwa katika nyongeza ya kwanza ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya mwaka 1977.

(vii) Kuandaa machapisho na kushiriki katika Maadhimisho ya Miaka 60 ya Muungano wa Tanganyika na Zanzibar

95. Mheshimiwa Spika, mwaka 2024 Muungano wa

Tanganyika na Zanzibar utatimiza miaka 60 tangu kuanzishwa kwake. Kutokana na umuhimu wa maadhimisho hayo, Ofisi itaandaa machapisho mbalimbali kuhusu Muungano kwa ajili ya kutoa elimu kwa umma.

(viii). Kuandaa Mfumo wa Taarifa za Masuala ya Muungano na Yasiyo ya Muungano

96. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaandaa Mfumo wa Taarifa za Masuala ya Muungano na Yasiyo ya Muungano wenye lengo la kurahisisha upatikanaji, uandaaji, uchambuzi na uunganishaji wa taarifa za utekelezaji wa masuala ya Muungano na yasiyo ya Muungano. Aidha, Ofisi itatoa mafunzo kwa Maafisa Viungo wa Wizara na Taasisi kwa lengo la kuwa na uelewa wa pamoja kuhusu utekelezaji wa masuala ya Muungano na yasiyo ya Muungano na mfumo husika.

HIFADHI NA USIMAMIZI ENDELEVU WA MAZINGIRA

97. Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha hifadhi endelevu ya mazingira, kwa mwaka 2023/24, Ofisi imepanga kutekeleza vipaumbele vitano (5) vifuatavyo: Kusimamia Utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (2022 – 2032) na kuchukua hatua za kupunguza uharibifu wa Mazingira; Kuimarisha usimamizi wa biashara ya Kaboni nchini; Kutoa Elimu kwa Umma kuhusu Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira,

Mabadiliko ya Tabianchi na Fursa ya Biashara ya Kaboni; Kuratibu utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mazingira 2021 na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 ikijumuisha utoaji elimu kwa umma kuhusu mabadiliko ya Sheria na Sera ya Mazingira; na Kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa kuhusu Uhifadhi na Usimamizi wa Mazingira.

(i) Kuratibu utekelezaji wa Sera na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191

98. *Mheshimiwa Spika*, Ofisi itaratibu utekelezaji wa Sera na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191 kwa kutekeleza kazi zifuatazo: Kuandaa na kutekeleza miongozo mbalimbali kuhusu utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ikiwemo Mpango wa Utekelezaji wa Programu ya Kitaifa ya Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa na Ukame (2023 – 2030); Kufuatilia utekelezaji wa Miongozo ya udhibiti wa uchafuzi wa mazingira ikiwemo Mwongozo wa Dhana ya Punguza, Tumia tena na Rejeleza, na Mwongozo wa Kelele na Mitetemo; Kufanya uchambuzi na kutoa vibali vya taka hatarishi, Tathmini ya Athari kwa Mazingira, Ukaguzi wa Mazingira, Tathmini ya Mazingira Kimkakati; Kutoa mafunzo kwa wakaguzi na wataalamu wa mazingira kuhusu Sheria ya usimamizi wa mazingira; na Kutoa elimu kuhusu Sera na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira.

(ii) Kuimarisha usimamizi wa shughuli za hifadhi na usimamizi wa mazingira katika ngazi ya Serikali za Mitaa

99. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha usimamizi wa shughuli za hifadhi na usimamizi wa mazingira katika ngazi za Serikali za Mitaa, Ofisi itaendelea kusimamia, kuratibu na kufuatilia utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Mazingira ya Mwaka 2021 na mkakati wa utekelezaji na Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191.

(iii) Kusimamia Utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira (2022 – 2032)

100. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kusimamia utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Hifadhi ya Mazingira kwa kutekeleza shughuli zifuatazo: Kuratibu utekelezaji wa shughuli za hifadhi na usimamizi wa mazingira katika Miji na Majiji ikiwemo udhibiti wa taka na upandaji miti; Kuendelea kuratibu utekelezaji wa program ya Kukijanisha Jiji la Dodoma; Kuratibu shughuli za hifadhi ya vyanzo vya maji na kufanya tathmini ya hali ya ardhi oevu nchini; Kuratibu usimamizi wa utekelezaji wa jitihada mbalimbali za kukabiliana na athari za Mabadiliko ya Tabianchi; Kufanya tathmini ya fursa za uwekezaji katika biashara ya Kaboni; na Kufuatilia utekelezaji wa mipango na mikakati ya kisekta ya hifadhi ya misitu na matumizi ya nishati mbadala.

(iv) Kuendelea kuratibu utekelezaji wa Mpangokazi wa Taifa wa Kupunguza Matumizi ya Zebaki kwa Wachimbaji Wadogo wa Dhahabu Nchini (2020 – 2025)

101. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu na kufanya tathmini ya utekelezaji wa Mpango Kazi wa Taifa wa Kupunguza Matumizi ya Zebaki kwa Wachimbaji Wadogo wa Dhahabu Nchini (2020 – 2025). Vilevile, Ofisi itaendelea kutoa elimu kwa wachimbaji wadogo wa dhahabu na mafunzo kwa maafisa mazingira, maafisa forodha, wakaguzi kutoka katika mamlaka za udhibiti kuhusu kudhibiti uingizaji, matumizi salama ya zebaki, utupaji wa taka zitokanazo na zebaki na kuhamasisha matumizi ya teknolojia mbadala wa zebaki.

(v) Kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa ya usimamizi wa mazingira

102. Mheshimiwa Spika, Ofisi itaendelea kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kikanda na Kimataifa ya Usimamizi wa Mazingira kwa kutekeleza shughuli zifuatazo: Kuratibu utekelezaji wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Mabadiliko ya Tabianchi; Kuratibu Utekelezaji wa Mkataba wa Umoja wa Mataifa wa Kupambana na Kuenea kwa Hali ya Jangwa; Kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya kikanda na Kimataifa ya Hifadhi ya Bioanuai; Kuratibu utekelezaji wa Mikataba ya Kimataifa ya udhibiti wa kemikali na

taka hatarishi; na Kuratibu uandishi wa miradi ya kipaumbele kwa ufadhili wa Mfuko wa Mazingira wa Dunia na Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi.

Kazi nyingine zitakazotekelezwa na Ofisi

103. Mheshimiwa Spika, kazi nyingine zilizopangwa kutekelezwa na Ofisi kwa kipindi cha mwaka 2023/24 ni pamoja na: Kusimamia Menejimenti ya Rasilimaliwatu na Utawala; Kuandaa Sera ya Uchumi wa Buluu na Mikakati wa Utekelezaji; Kufanya ufuatiliaji wa utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo; Kuelimisha umma kuhusu majukumu, Sera, mikakati na programu zinazotekelezwa na Ofisi; Kutoa huduma ya ushauri wa masuala ya kisheria; Kufanya kaguzi za fedha zilizopokelewa na matumizi yake; Kushauri na kusimamia masuala ya ununuzi wa huduma na bidhaa; Kuandaa taarifa za mapato na matumizi ya Fungu 26 na 31 ya Ofisi ya Makamu wa Rais na Miradi ya Maendeleo; na Kutoa msaada wa kitaalamu katika masuala ya TEHAMA.

Kuratibu Utekelezaji wa Miradi ya Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira

104. Mheshimiwa Spika, Kwa mwaka 2023/24, Ofisi itaratibu utekelezaji wa miradi ya hifadhi na usimamizi wa mazingira ifuatayo:

a) Mradi wa Usimamizi Endelevu wa Ardhi ya Bondela Ziwa Nyasa

105. Mheshimiwa Spika, Mradi huu unatekelezwa katika Wilaya za Ludewa na Makete, Kyela, Nyasa na Mbinga. Lengo la Mradi ni kuhifadhi mazingira ya bonde la Ziwa Nyasa na kuboresha hali ya maisha ya jamii inayozunguka eneo hilo. Katika mwaka 2023/24, **Shilingi milioni 344.8** zimetengwa kwa ajili ya kuwezesha shughuli mbadala za kiuchumi kwa jamii ili kukabiliana na uharibifu wa ardhi katika bonde la Ziwa Nyasa.

b) Mradi wa Usimamizi Jumuishi wa Mfumo Ikolojia na urejeshwaji wa Uoto Asili na Hifadhi ya Bioanuai

106. Mheshimiwa Spika, Mradi huu unatekelezwa katika Wilaya za Tanganyika, Sumbawanga vijijini na Mpimbwe katika bonde la Ziwa Rukwa na wilaya ya Mbeya, Mbarali, Wanging'ombe na Iringa katika bonde la Ruaha Mkuu. Lengo la mradi ni kurejesha uoto wa asili na hifadhi ya bioanuai kupitia usimamizi jumuishi wa mifumo ikolojia. Kwa mwaka 2023/24 kiasi cha **Shilingi bilioni 4.0** zimetengwa kwa kazi ajili ya ujenzi wa miundombinu ya umwagiliaji, majosho 14, visima virefu sita (6) malambo matatu (3) na kuandaa mpango wa matumizi bora ya ardhi kwa vijiji 38 na urejeshaji wa misitu na mazingira.

c) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi Kutekeleza Mkataba wa Montreal Kuhusu Udhibiti wa Kemikali Zinazomong'onyoa Tabaka la Ozoni

107. Mheshimiwa Spika, Katika mwaka 2023/24, **Shilingi milioni 342** zimetengwa kazi zitakazotekelezwa zinajumuisha kutoa mafunzo kwa maafisa forodha, maafisa Ununuzi na Ugavi na wasimamizi wa sheria kuhusu udhibiti wa uingizaji nchini wa kemikali zinazomong'onyoa tabaka la ozone pamoja na Kutoa vifaa kwa vyuo vya VETA vinavyofundisha fani ya kukarabati viyoyozi na majokofu na Mamkala ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali.

d) Mradi wa kutekeleza Mkataba wa Stockholm unaohusu Kemikali zinazodumu katika Mazingira kwa Muda Mrefu

108. Mheshimiwa Spika, Katika mwaka 2023/24, **Shilingi milioni 609.2** zimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi ikiwemo: Kujenga vituo vitatu vya kuchambua taka zinazorejelezeka katika Manispaa za Kigamboni na Ubungo; Kuratibu na kusimamia uondoshaji wa mafuta ya transfoma na vifaa vilivyothibitika kuwa na kemikali ya PCBs kwa njia salama; na Kurejesha eneo la Shirika la Nyumba la Taifa (NHC), Morogoro lililochafuliwa na Viuatilifu vyenye kemikali zinazodumu kwenye mazingira kwa muda mrefu.

e) Mradi wa Kurejesha Ardhi iliyoharibika na kuongeza Usalama wa Chakula katika maeneo kame ya Tanzania

109. Mheshimiwa Spika, mradi huu unatekelezwa katika Halmashauri za Wilaya za Kondo, Mkalama, Nzega, Magu na Micheweni - Pemba. Lengo la mradi ni kuboresha mifumo ya kiikolojia ambayo itawezesha kuongeza uzalishaji wa chakula na hivyo kuchangia moja kwa moja kuboresha mazingira katika eneo husika na unategemea kuongoa hekta 9,000 za ardhi zilizoharibika. Kwa mwaka 2023/24 kiasi cha **shilingi milioni 324.1** zimetengwa kwa ajili ya kuratibu na kusimamia utekelezaji wa shughuli za mradi, kufanya tathmini ya mwisho na kufanya ukaguzi wa mradi.

f) Mradi wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi Kupitia Mifumo ya Ikolojia

110. Mheshimiwa Spika, mradi huu unatekelezwa katika Halmashauri za Simanjiro, Mpwapwa, Kishapu, Mvomero na Kaskazini A - Zanzibar. Lengo la mradi ni kuongeza uwezo wa kuhimili athari za mabadiliko ya tabianchi katika jamii za vijijini nchini Tanzania kwa kuimarisha mifumo ikolojia. Katika mwaka 2023/24 kiasi cha **shilingi bilioni 3.5** zimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi ikiwemo kuendelea na uchimbaji visima virefu viwili (2); uchimbaji wa malambo matatu (3); ujenzi wa kiwanda kidogo cha bidhaa za ngozi; kukamilisha

ujenzi wa mabirika manne ya kunyweshea mifugo; na utengenezaji wa majiko banifu na uzalishaji wa biogas.

g) Mradi wa Kupunguza Hewa Ukaa inayosababishwa na Ukataji na Uharibifu wa Misitu

111. Mheshimiwa Spika, Mradi huu unalenga kujenga uwezo wa kitaasisi katika kupunguza Hewa Ukaa ifikapo Mwaka 2023. Katika mwaka 2023/24 kiasi cha **shilingi milioni 407.2** kimetengwa kwa ajili ya Kujenga uwezo wa Kitaasisi kupitia utoaji wa vifaa na kutoa elimu kwa umma kuhusu upunguzaji uzalishaji wa gesi joto utokanao na ukataji na uharibifu wa misitu.

h) Mradi wa Kujenga Uwezo wa Kitaasisi wa Kutekeleza Sheria ya Usimamizi wa Mazingira

112. Mheshimiwa Spika, Mradi huu ni wa kitaifa wenye lengo la kuimarisha uwezo wa Taasisi na Mamlaka husika ikiwemo mifumo na nyenzo za kisasa katika kusimamia utekelezaji na uzingatiaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191. Katika mwaka 2023/24 kiasi cha **shilingi bilioni 2.6** kimetengwa kwa ajili ya kujenga uwezo wa taasisi kusimamia Sheria ya mazingira ikiwa ni pamoja na kuandaa kanuni tano (5), miongozo mitano ya usimamizi wa mazingira, kanzi data ya tathmini ya mazingira pamoja na kuanzisha Jukwaa la kitaifa la usimamizi wa mazingira.

i) Mradi wa Ujenzi na ukarabati wa Kingo za fukwe katika maeneo ya mwambao Mikindani - Mtwara na Sipwese - Pemba

113. Mheshimiwa Spika, Mradi huu una lengo la kurejesha uasili wa mazingira katika maeneo yaliyoathirika na mabadiliko ya tabianchi katika ukanda wa Bahari nchini. Katika mwaka 2023/24 kiasi cha **shilingi bilioni 1.0** kimetengwa kwa ajili ya kuendelea na ujenzi wa kingo katika fukwe za Mikindani na Sipwese.

j) Mradi wa kuhimili mabadiliko ya Tabianchi katika jamii zinazozunguka misitu ya Miombo Tanzania Bara na Zanzibar

114. Mheshimiwa Spika, mradi huu unatekelezwa katika misitu ya Miombo iliyopo katika mikoa ya Tabora, Katavi na Rukwa kwa Tanzania Bara na Zanzibar. Lengo la Mradi huu ni Kupunguza athari na kujenga/kuimarisha uhimilivu wa mabadiliko ya tabianchi katika jamii pamoja na ikolojia katika Misitu ya Miombo Tanzania Bara na Maeneo Kame ya Zanzibar. Katika mwaka 2023/24 kiasi cha **shilingi milioni 850.8** kimetengwa kwa ajili ya kutekeleza shughuli za mradi.

BARAZA LA TAIFA LA HIFADHI NA USIMAMIZI WA MAZINGIRA

115. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2023/24 Baraza limepanga kuendelea kutekeleza kazi zifuatazo: Kusimamia uzingatiaji wa Sheria ya Mazingira, Sura 191 kwa kufanya kaguzi na ufuatiliaji katika migodi, viwanda na miradi inayotekelezwa nchini ili kulinda na kutunza mazingira; Kuratibu Tathmini ya Athari kwa Mazingira kwa kusajili na kufanya mapitio ya miradi pamoja na kusajili Wataalam Elekezi wa Mazingira; Kufanya tafiti ya kubaini malighafi zinazoweza kuoza katika mazingira ambazo zitatumika kutengeneza mifuko mbadala; kuendesha kongamano la sita la Sayansi kuhusu uhifadhi wa maeneo oevu; Kuratibu na kutekeleza miradi ya kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi; Uchafuzi wa mazingira unaotokana na matumizi ya zebaki; Tathmini ya vyanzo vya maji; Kujenga uwezo wa kitaasisi katika utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Sura 191; na Kutoa elimu kwa umma kuhusu masuala ya mazingira.

HITIMISHO NA SHUKRANI

116. Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii kuwashukuru walionisaidia kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi. Aidha, shukrani zangu za dhati na za kipekee ni kwa **Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa uongozi wake, dira na maelekezo

aliyotupatia kuhusu majukumu yetu. Vilevile, ninamshukuru **Mheshimiwa Dkt. Philip Isdor Mpango**, Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa busara na uongozi wake katika kutoa maelekezo ili kutimiza majukumu yetu. Kadhalika, ninamshukuru **Mheshimiwa Khamis H. Khamis (Mb.)**, Naibu Waziri wa Nchi, Ofisi ya Makamu wa Rais, kwa ushirikiano anaoendelea kunipatia katika utekelezaji wa majukumu ya Ofisi.

117. Mheshimiwa Spika, Nitakuwa mchoyo wa fadhila nisipowashukuru wasaidizi wangu katika utendaji kazi wa Ofisi, napenda kumshukuru Bi. Mary N. Maganga, Katibu Mkuu, Ofisi ya Makamu wa Rais; akisaidiwa na Bw. Abdallah H. Mitawi, Naibu Katibu Mkuu, Ofisi ya Makamu wa Rais (Muungano); na Dkt. Switbert Z. Mkama, Naibu Katibu Mkuu, Ofisi ya Makamu wa Rais (Mazingira). Hali kadhalika, ninawashukuru pia Prof. Mhandisi Esnath O. Chaggu, Mwenyekiti wa Bodi ya Wakurugenzi NEMC, Dkt. Mhandisi Samwel G. Mafwenga, Mkurugenzi Mkuu wa NEMC, Wakuu wa Idara na Vitengo; na Wafanyakazi wote wa Ofisi ya Makamu wa Rais na NEMC kwa mchango wao katika kufanikisha utekelezaji wa majukumu ya Ofisi. Ninawashukuru wale wote waliotuwezesha kutekeleza majukumu ya Ofisi kwa kipindi kilichopita, na ambao wamesaidia katika kuandaa Mpango na Bajeti ya mwaka 2023/24.

118. Mheshimiwa Spika, Mafanikio tuliyopata mwaka huu yametokana na ushirikiano mzuri kutoka kwa Washirika wa Maendeleo na Wadau mbalimbali. Baadhi ya Washirika wa Maendeleo tuliofanya nao kazi kwa karibu ni pamoja na: Umoja wa Nchi za Ulaya (EU); Serikali ya Norway; Serikali ya Sweden; Serikali ya Uingereza; Mabalozi wanaoziwakilisha nchi zao hapa nchini; Shirika la Mpango wa Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP); Shirika la Mazingira la Umoja wa Mataifa (UNEP); Mfuko wa Mazingira wa Dunia (GEF); Mfuko wa Kuhimili Mabadiliko ya Tabianchi (AF); Benki ya Dunia; Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB); Shirika la Maendeleo la Jumuiya ya Madola (FCDO); Shirika la Umoja wa Mataifa la Maendeleo ya Viwanda (UNIDO); Shirika la Umoja wa Mataifa la Mitaji na Maendeleo (UNCDF); Shirika la Uhifadhi wa Mazingira Duniani (WWF); Mfuko wa Kimataifa wa Kuendeleza Kilimo - IFAD; Mfuko wa Mabadiliko ya Tabianchi (GCF); Shirika la Kilimo na Chakula Duniani (FAO); Shirika la Ushirikiano wa Kimataifa la Ujerumani (GIZ); Asasi Zisizo za Kiserikali (AZISE); Sekta Binafsi; na Mabalozi wa Mazingira. Aidha, ninapenda nitumie fursa hii kuwaomba Washirika wa Maendeleo na Wadau wengine kuendelea kushirikiana na Ofisi katika kuimarisha Muungano wetu na kuhifadhi Mazingira yetu.

MAOMBI YA FEDHA

119. Mheshimiwa Spika, ili Ofisi iweze kufikia malengo tarajiwa kama nilivyobainisha kwenye hotuba yangu, ninaomba kutoa hoja kwamba Bunge lako Tukufu liidhinishhe maombi ya fedha kwa mwaka 2023/24 kama ifuatavyo: -

FUNGU 26: MAKAMU WA RAIS

120. Mheshimiwa Spika, ninaomba Bunge lako Tukufu liidhinishhe Makadirio ya Matumizi ya **Shilingi 14,731,640,000.00** ikiwa ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida kwa mwaka 2023/24. Kati ya kiasi hicho, **Shilingi 1,251,640,000** ni kwa ajili ya Mishahara ya watumishi na **Shilingi 13,480,000,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo.

FUNGU 31: OFISI YA MAKAMU WA RAIS

121. Mheshimiwa Spika, ninaomba Bunge lako Tukufu, liidhinishhe makadirio ya Matumizi ya **Shilingi 39,370,444,000.00** kwa ajili ya Fungu 31. Kati ya kiasi hicho, **Shilingi 20,712,399,000.00** ni kwa ajili Matumizi ya Kawaida na **Shilingi 18,658,045,000.00** ni Matumizi ya Miradi ya Maendeleo. Matumizi ya Kawaida yanajumuisha **Shilingi 3,349,788,000.00** Mishahara ya Ofisi ya Makamu wa Rais, **Shilingi 5,264,448,000.00** Mishahara ya Baraza la Taifa la Hifadhi na Usimamizi wa Mazingira na **Shilingi 12,098,163,000.00** Matumizi Mengineyo. Aidha,

Matumizi ya Miradi ya Maendeleo yanajumuisha
Shilingi 3,602,000,000.00 fedha za Ndani na
Shilingi 15,056,045,000.00 fedha za Nje.

122. Mheshimiwa Spika, ninaomba kutoa hoja.

Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango, Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa pamoja na Makamu wa Pili wa Rais wa Zanzibar Mhe. Hemed Suleiman Abdullah wakiwa katika picha ya pamoja na Mawaziri wa SJMT na Mawaziri wa SMZ mara baada ya kumalizika kwa kikao cha Kamati ya Pamoja ya SJMT na SMZ kilichofanyika katika Ukumbi wa Kambarage, Treasury Square jijini Dodoma tarehe 06 Desemba, 2022.